

Ζέττα Μελαμπιανάκη

Το προσχέδιο της μελέτης του **Κέντρου Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ)** που δόθηκε στη δημοσιότητα πριν λίγες μέρες, περιγράφει με αρκετά μεγάλη ακρίβεια το περίγραμμα των νέων αντιδραστικών αλλαγών στο ασφαλιστικό.

Το χρονοδιάγραμμα των αλλαγών (σύμφωνα με τον υπ. Εργασίας) είναι: τα νέα μέτρα θα οριστικοποιηθούν τον Σεπτέμβριο, θα ψηφιστούν τον Οκτώβριο και θα ισχύσουν από τον Ιανουάριο του 2015.

Η νέα ασφαλιστική αντιμεταρρύθμιση περιλαμβάνει:

- Ενοποιήσεις Ταμείων.
- Ενοποιήσεις (προς τα κάτω) των όρων και των προϋποθέσεων συνταξιοδότησης.
- Κατάργηση όλων των λεγόμενων πρόωρων συντάξεων.
- Καθιέρωση ενιαίων όρων ασφάλισης για όλους, με εξίσωση προς τα κάτω και νέες περικοπές συνταξιοδοτικών παροχών (σε κύριες και επικουρικές).
- Καθιέρωση ενιαίων εισφορών αλλά και ενιαίων παροχών στο σύνολο των ασφαλισμένων, είτε απασχολούνται στον ιδιωτικό τομέα είτε σε ΔΕΚΟ, τράπεζα ή σε επιχειρήσεις του δημόσιου τομέα. Είναι απολύτως βέβαιο ότι η «ενιαιοποίηση» θα γίνει προς τα κάτω δηλαδή με την εξομοίωση των υψηλότερων παροχών με τις χαμηλότερες.
- Αλλαγές στο σύστημα είσπραξης των εισφορών με ορίζοντα το 2017, οπότε οι αντίστοιχοι μηχανισμοί θα ενσωματωθούν στις εφορίες.
- Επανάκριση όλων των κοινωνικών πόρων που χρηματοδοτούν το ασφαλιστικό σύστημα (μειώσεις των εσόδων στο ασφαλιστικό σύστημα με την κατάργηση των κοινωνικών πόρων όπως φόροι υπέρ τρίτων).

Ως «κεντρική φιλοσοφία» του νέου Ασφαλιστικού, προβάλλεται η διασφάλιση της λεγόμενης οικονομικής αυτοδυναμίας του, δηλαδή η απόσυρση του κράτους από την χρηματοδότηση των ασφαλιστικών ταμείων. Όπως είναι κατανοητό και στους πλέον αφελείς, αυτό σημαίνει δραματική μείωση των παροχών, για να φτάσουν στα όρια των εισπράξεων από εισφορές. ✘

Τα μέτρα που συζητιούνται, αφορούν την πλήρη κατάργηση όλων των συνταξιοδοτήσεων για ηλικίες κάτω των 62 ετών, η νέα μείωση των συντάξεων λόγω πρόωρης εξόδου, πέραν του 6% για κάθε χρόνο πριν το γενικό όριο που ισχύει σήμερα..

Η **μελέτη του ΚΕΠΕ**, επιχειρεί να δώσει «επιστημονική τεκμηρίωση» στην κατεύθυνση αυτών των αλλαγών.

Παρακάτω θα δώσουμε ορισμένα χαρακτηριστικά παραδείγματα για τη λογική με την οποία έγινε η μελέτη.

1.) Ένα από τα βασικότερα προβλήματα του υπάρχοντος ασφαλιστικού, σύμφωνα με τη μελέτη

του ΚΕΠΕ, είναι η «πολυδιάσπαση» που τρέφει «προνόμια». Θεωρείται λοιπόν απαραίτητη η ενοποίηση των ταμείων και η εξίσωση προς τα κάτω όλων των ασφαλιστικών δικαιωμάτων, λόγω ...«κοινωνικής ισότητας»!

«Η πολυδιάσπαση του συστήματος (...) δημιουργεί τις κατάλληλες προϋποθέσεις προκειμένου να διατηρηθούν προνόμια που θεσπίστηκαν στο παρελθόν και αντικρούουν κάθε έννοια κοινωνικής ισότητας»
«Το ασφαλιστικό σύστημα, όμως, δεν είναι κατακερματισμένο μόνο διοικητικά. Το σύστημα συντάξεων χαρακτηρίζεται από μια πολυνομία, η οποία δημιουργεί έντονες κοινωνικές ανισότητες, αφού αντιμετωπίζει όμοιες περιπτώσεις πολιτών με διαφορετικό τρόπο. Οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης (χρόνος ασφάλισης και όρια ηλικίας), τα ποσοστά αναπλήρωσης, οι κατώτατες συντάξεις, οι ασφαλιστικές και εργοδοτικές εισφορές, οι κοινωνικοί πόροι και η κρατική χρηματοδότηση ποικίλλουν τόσο μεταξύ των Ταμείων, όσο και μεταξύ ασφαλισμένων στο ίδιο Ταμείο».

2.) Εφόσον η στόχευση είναι η κατάργηση όλων των λεγόμενων πρόωρων συνταξιοδοτήσεων, περιγράφονται επιβλαβείς «διαφορές», «σε προνόμια που μπορεί να έχουν ασφαλισμένοι μεταξύ διαφορετικών ασφαλιστικών ταμείων, αλλά και μέσα στο ίδιο το Ταμείο».

- Στο στόχαστρο μπαίνει το καθεστώς των βαρέων και ανθυγιεινών στο οποίο έχουν ενταχθεί -κατά την άποψη της έκθεσης- πολλοί κλάδοι με αποτέλεσμα να πέφτει ο ΜΟ ηλικίας συνταξιοδότησης στο ΙΚΑ στα 60,2 έτη.
- Ως στοιχείο στρέβλωσης του συστήματος παρουσιάζεται η «διάκριση μεταξύ ηλικιών ή ημερομηνίας πρώτης ασφάλισης. Προκειμένου ορισμένες αλλαγές στο ασφαλιστικό να γίνουν πιο εύκολα αποδεκτές, δεν αφορούν υφιστάμενους ασφαλισμένους, αλλά μόνο μελλοντικούς. Παράδειγμα είναι η διάκριση σε ασφαλισμένους πριν και μετά το 1993.
- Ακόμη, υπάρχει αναφορά «στην περίπτωση των δημοσίων υπαλλήλων» και στο διαφορετικό καθεστώς που ισχύει «αν άρχισαν να εργάζονται πριν ή μετά το 1983».
- Στηλιτεύονται οι όποιες θετικές διακρίσεις υπέρ των γυναικών: «σε ορισμένα Ταμεία, παρά τις ευρωπαϊκές οδηγίες, συνεχίζουν να υπάρχουν αρκετά πιο ευνοϊκές ρυθμίσεις για τις γυναίκες», στο Δημόσιο «είναι ίσως αξιοσημείωτο ότι μέχρι το 2010 το Δημόσιο έδινε δυνατότητα στις εκεί εργαζόμενες γυναίκες με οικογένεια να συνταξιοδοτούνται αρκετά χρόνια νωρίτερα από τους άνδρες αν και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες τέτοιες ρυθμίσεις είχαν καταργηθεί». Υπάρχει βέβαια παραδοχή ότι, σύμφωνα με τα στοιχεία μέχρι το 2013, «οι γυναίκες στο Δημόσιο δεν αξιοποιούσαν συχνά αυτό το προνόμιο».
- Η αναφορά ότι στο ΙΚΑ, «το μεγαλύτερο ποσοστό των νέων αιτήσεων συνταξιοδότησης, πραγματοποιείται από την ομάδα με ημέρες ασφάλισης μεταξύ 4.500 και 4.799, ήτοι μεταξύ 15 και 16 έτη εργασία...και το 26% των νέων συνταξιούχων του ΙΚΑ έχουν εισφορές που δεν ξεπερνούν τη 15ετία και οι μισοί νέοι συνταξιούχοι έχουν εισφέρει για λιγότερο από 22 έτη», ουσιαστικά προαναγγέλλει την «διορθωτική» κατεύθυνση.
- Και ...για να μη μείνει καμιά αμφιβολία για τις προθέσεις, οι περιγραφές αυτές συνοδεύονται από το σχολιασμό: «Αν και για όλους τους παραπάνω διαχωρισμούς μπορούν, τουλάχιστον από αυτούς που ευνοούνται, να προταθούν πειστικές αιτιολογίες για την ύπαρξή τους, από οικονομικής και κοινωνικής άποψης είναι μάλλον δύσκολο να δικαιολογηθούν».
- Πολύ εύγλωττη είναι εξάλλου η συμπερασματική αναφορά στις μέχρι στιγμής «παρεμβάσεις» ασφαλιστικό: «Τέλος, πολλές από τις παρεμβάσεις δεν έχουν ολοκληρωθεί ακόμη. Το στοίχημα είναι να παραμείνουν αμείωτα η ένταση και ο ζήλος με την οποία πραγματοποιούνται οι μεταρρυθμιστικές παρεμβάσεις ως το τέλος και να αποφευχθούν λοξοδρομήσεις προς όφελος συγκεκριμένων ομάδων που ευνοούνται από την υπάρχουσα κατάσταση και δεν επιθυμούν αλλαγές

(π.χ. εξαιρέσεις του Ν.3863/2010, κοινωνικοί πόροι ή άλλα έσοδα των ΦΚΑ που κατηγοριοποιούνται διαφορετικά διαφεύγοντας της εφαρμογής των νόμων και διαιωνίζοντας τις επιβαρύνσεις του κοινωνικού συνόλου, κτλ.)»

3.) Τα στοιχεία, μπορούν να ερμηνεύονται κατά το δοκούν

- Παρά το γεγονός ότι τα ίδια τα στοιχεία της μελέτης αποδεικνύουν ότι η μέση ηλικία συνταξιοδότησης στη χώρα μας είναι τα 62,34 χρόνια με τον αντίστοιχο μέσο όρο στην ΕΕ των «27» να είναι στα 62,09 (στοιχεία 2010) -και από τότε έχουν τεθεί πρόσθετα εμπόδια στις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης- η μελέτη του ΚΕΠΕ χαρακτηρίζει «παραπλανητική» τη μέση ηλικία συνταξιοδότησης καθώς όπως ισχυρίζεται «σε πολλά ασφαλιστικά ταμεία η μέση ηλικία συνταξιοδότησης είναι χαμηλότερη» και αυξάνει πολύ εξαιτίας των όρων συνταξιοδότησης στον ΟΓΑ και στον ΟΑΕΕ.
- Συγκεκριμένα για το ΙΚΑ αναφέρει ότι «ο γενικός κανόνας», δηλαδή τα ανώτερα ηλικιακά όρια συνταξιοδότησης που ισχύουν, στην πραγματικότητα «είναι η εξαίρεση». Δηλαδή ότι η πλειοψηφία συνταξιοδοτείται πριν φτάσει στα όρια. Γι' αυτό προτείνει όχι την παραπέρα αύξηση των γενικών ορίων, «αλλά τροποποιήσεις- καταργήσεις στις ισχύουσες εξαιρέσεις».
- Χαρακτηριστική φωτογραφική και απαξιωτική αναφορά υπάρχει για τις αναπηρικές συντάξεις: «οι συντάξεις αναπηρίας του ΙΚΑ αποτελούν διέξοδο για νέους ασφαλισμένους ή ασφαλισμένους με λίγες ημέρες ασφάλισης».

4.) Εισφορές και χρέη

Η μελέτη του ΚΕΠΕ επικεντρώνεται και στο ζήτημα των ασφαλιστικών εισφορών που έχουν μειωθεί και ειδικά αυτών που δεν εισπράττονται.

- Παρά την παραδοχή ότι «αν και οι λόγοι είναι πολλοί, μεταξύ των οποίων η αύξηση της ανεργίας και η μείωση των απασχολούμενων, το κλείσιμο μικρών και μεγάλων επιχειρήσεων, η σημαντική μείωση των εισοδημάτων που αντιμετωπίζουν πολλές επαγγελματικές ομάδες, το αποτέλεσμα είναι ένα και αφορά στη μείωση των εσόδων των ασφαλιστικών ταμείων, η οποία μείωση ενισχύεται από την έξαρση της αδήλωτης και ανασφάλιστης εργασίας», η συνταγή είναι ...προδιαγεγραμμένη. Προτείνει την επέκταση της δράσης του Κέντρου Είσπραξης Ασφαλιστικών Οφειλών (ΚΕΑΟ) και για ποσά μικρότερα των 5.000 ευρώ. Επιπλέον, για την είσπραξη των ληξιπρόθεσμων οφειλών, κρίνεται «χρήσιμο» η πρόσβαση και του ΚΕΑΟ στα περιουσιακά στοιχεία των ασφαλισμένων, ενώ μέχρι οι ασφαλιστικές εισφορές να μπορούν να εισπράττονται από την Εφορία (2017), προτείνεται να εμπλακούν στη διαδικασία είσπραξης εκτός από το ΚΕΑΟ και «ειδικευμένες ιδιωτικές εταιρείες»!

Η ανεργία, η ανασφάλιστη εργασία, η μείωση εισοδημάτων των εργαζομένων, είναι ζητήματα που μένουν στο απυρόβλητο.

- Είναι πράγματι εντυπωσιακό ότι παρά τις πολλαπλές ρυθμίσεις προς τις επιχειρήσεις και τις μειώσεις των εργοδοτικών εισφορών, οι ληξιπρόθεσμες οφειλές των επιχειρήσεων προς το ΙΚΑ εκτοξεύτηκαν στα 13,5 δισ. ευρώ το 2013. Συγκεκριμένα, οι ληξιπρόθεσμες οφειλές προς το ΙΚΑ στο τέλος του 2011 ανέρχονταν στα 7,003 δισ. ευρώ. Στο τέλος του 2012 αυξήθηκαν στα 7,723 δισ. ευρώ για να εκτιναχτούν το 2013 στα 13,540 δισ. ευρώ, αύξηση 75,3% μέσα σε ένα μόλις χρόνο. Η παρατήρηση που υπάρχει μέσα στην μελέτη, ότι δηλαδή στο ίδιο έτος (2013) οι καταβαλλόμενες συντάξεις ανήλθαν στα 10,8 δισ. ευρώ, δηλαδή, τα χρέη των επιχειρήσεων προς το ΙΚΑ είναι μεγαλύτερα από το κονδύλι των συντάξεων, δεν χρήζει αξιοποίησης και πέφτει στο

ΚΕΝΟ.

5.) Το δικαίωμα στη σύνταξη πρέπει να συρρικνωθεί.

Το βασικό ζήτημα της μελέτης, στο οποίο επανέρχεται συνεχώς, είναι να «αποδείξει» και να «δείξει» με απόλυτα κυνικό τρόπο ότι το δικαίωμα στη σύνταξη δεν είναι αυτονόητο και αποδεκτό αλλά πρέπει να συρρικνωθεί.

«Μία από τις πιο βασικές παραμέτρους βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος είναι οι προϋποθέσεις με τις οποίες οι εργαζόμενοι συνταξιοδοτούνται. Είναι λογικό ότι ένα ασφαλιστικό σύστημα με χαλαρούς κανόνες συνταξιοδότησης και σχετικά υψηλά ποσοστά αναπλήρωσης δεν είναι βιώσιμο, αφού θα εισπράττει εισφορές για μικρό χρονικό διάστημα και θα παρέχει αναλογικά υψηλές συντάξεις για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. **Η παραμονή στην εργασία για επιπλέον χρόνο έχει διττά οφέλη, αφού ο εργαζόμενος προσφέρει εισφορές στο σύστημα και συγχρόνως θα εισπράττει μελλοντικά σύνταξη για λιγότερο χρόνο.** Συναφώς, θα πρέπει να δίνονται ουσιαστικά κίνητρα παραμονής στην εργασία ή η απόφαση για πρόωρη συνταξιοδότηση, και συνεπώς και το παραπάνω κόστος που συνεπάγεται, να μην επιβαρύνει τα ταμεία και κατ' επέκταση το κοινωνικό σύνολο.»

6.) Η εξίσωση -προς τα πάνω των ορίων συνταξιοδότησης, είναι αυτό που προκρίνεται:

«...η μέση ηλικία συνταξιοδότησης διαφέρει σημαντικά ανάμεσα στα ταμεία. Προκύπτει ότι συστηματικά, τη μικρότερη μέση ηλικία συνταξιοδότησης έχουν οι ασφαλισμένοι στο Δημόσιο άνδρες (περίπου 57 έτη) και την υψηλότερη οι ασφαλισμένοι στον ΟΓΑ, περίπου 65, μιας και τα 65 είναι θεσμικά κατοχυρωμένα και η τήρησή τους αυστηρή και καθολική. Ενδιάμεσα και εγγύτερα προς τον ΟΓΑ ευρίσκονται οι ασφαλισμένοι άνδρες στον ΟΑΕΕ (63,7 έτη), ενώ οι ασφαλισμένοι στα Λοιπά ταμεία (58,2 έτη) **και στο ΙΚΑ (60,6 έτη), πιθανόν ως αποτέλεσμα της εκτεταμένης ένταξης πολλών επαγγελματιών στα Βαρέα και Ανθυγιεινά (ΒΑΕ),** είναι πιο κοντά στο Δημόσιο. **Τέτοιας έκτασης διαφορές είναι δύσκολο να δικαιολογηθούν με οικονομικά, κοινωνικά ή αναπτυξιακά κριτήρια και αναμφίβολα, θα ήταν διαφωτιστική μια δημόσια συζήτηση για τα εν λόγω κριτήρια που δικαιολογούν αυτές τις διαφορές.**

Αντίθετα, φαίνεται ότι με τη συνταξιοδότηση πολλών υγιών και ακμαίων εργαζομένων σε παραγωγικές ηλικίες επέρχεται **παροπλισμός σπάνιων ανθρώπινων πόρων,** που για να δημιουργηθούν ξοδεύτηκαν χρήματα από το κράτος και τις οικογένειες.»

Τα σχέδια τους είναι πολύ καθαρά. Αφού καταλήστευσαν για μια φορά ακόμα τα αποθεματικά των ταμείων με το PSI, αφού εκτίναξαν την ανεργία και την ανασφάλιστη εργασία στα ύψη, αφού διέλυσαν τους όποιους ελεγκτικούς μηχανισμούς, αφού έκαναν χαριστικές ρυθμίσεις για το κεφάλαιο, τώρα, στο όνομα της αδυναμίας χρηματοδότησης της κοινωνικής ασφάλισης -λόγω του χρέους- θα επιχειρήσουν να διαλύσουν ό, τι έχει απομείνει.

Η κυβέρνηση ετοιμάζεται για την τελική επίθεση στην κοινωνική ασφάλιση.

Το εργατικό κίνημα, θα πρέπει να σηκώσει το γάντι. Η υπεράσπιση της κοινωνικής ασφάλισης, είναι ζήτημα ζωής για όλους τους εργαζόμενους. Δεν θα πρέπει να τους επιτρέψουμε να την κατεδαφίσουν στο βωμό της αποπληρωμής του χρέους και της εξυπηρέτησης των ιδιωτικών συμφερόντων.